

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖

จุดสาร

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

พฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เตรียมความพร้อมการจัดแสดงนิทรรศการและ จัดประชุมวิชาการเกิดพระเกี้ยวติปี 2546

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงมีพระชนมายุครบ 48 พรรษาในปี 2546 และในโอกาสที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ มาครบ 10 ปี จึงจัดให้มีการแสดงนิทรรศการและการประชุมวิชาการ เกี่ยวกับงานกิจกรรมของโครงการฯ และผลงานทางวิชาการและการประยุกต์ใช้ ของหน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ที่ร่วมกันสนองพระราชดำริ บริเวณสวนอัมพรและสนามเสือป่า ในช่วงปลายเดือนเมษายน 2546 เพื่อเป็นการเกิดพระเกี้ยวติแด่องค์ประธานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ นิทรรศการครั้งนี้เน้นการศึกษาธรรมชาติกับชีวิต เรียนรู้โดยเยาวชนและนักวิจัย

การจัดแสดงนิทรรศการในครั้งนี้ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชมีเป้าหมายที่จะเชิญโรงเรียนต่าง ๆ ประมาณ 100 โรงเรียน เพื่อแสดงผลงานและการนำ

เสนอทางวิชาการ โดยจะมีการคัดเลือกจากทางคณะกรรมการ การนำเสนอผลงานในครั้งนี้ มุ่งเน้นให้แต่ละโรงเรียนนำเสนอการศึกษาพืชที่ทางโรงเรียนมีความสนใจ ซึ่งอาจจะเป็นพืชท้องถิ่น พืชสมุนไพรหรือพืชผักพื้นบ้านของท้องถิ่นนั้น ในการศึกษาควรลงลึกไปถึงข้อมูลของพืชอย่างแท้จริง โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ ศึกษาการใช้ประโยชน์มุ่งไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาไปเป็นโครงการทางวิทยาศาสตร์ได้อีกด้านคือการศึกษาทางชีววิทยาและนิเวศวิทยาของพืชนั้น ในการนำเสนอควรนำเสนองานศึกษาทั้ง 2 ด้านนี้ และสำหรับโรงเรียนสมาชิกที่มีความสนใจจะมานำเสนอผลงานในปี 2546 ขอให้เตรียมงานและคัดเลือกพืชที่จะทำการศึกษาได้ตั้งแต่บัดนี้ ควรเตรียมไว้อย่างน้อยโรงเรียนละ 3 เรื่อง เพื่อพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีผลงานและสามารถ แสดงจุดเด่นของโรงเรียนออกมาได้ชัดเจน และในงานครั้งนี้จะมีการพระราชทานป้ายสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและเกียรติบัตรเพิ่มเติม สำหรับโรงเรียนที่ดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้ตามแนวพระราชดำริ ครบทุกองค์ประกอบสามารถบูรณาการสู่การเรียนการสอน และโรงเรียนที่สามารถรักษาระดับของตนเองไว้ได้โดยยังมีการนำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนไปใช้อย่างต่อเนื่องมีการพัฒนาและสร้างผลงานใหม่เพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น

แนะนำ Homepage โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้จัดทำโฮมเพจของโครงการขึ้นเว็บไซต์
ภายใต้ชื่อ domain ดังนี้

<http://www.plantgenetics-rspg.thai.net>

<http://www.plantgenetics-rspg.org>

<http://www.rspg.thaigov.net>

กำลังเพิ่มชื่อเป็น <http://www.plantgenetics.thaigov.net>

มีรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโครงการทั้ง 8 กิจกรรม จะเน้นเรื่องสวนพฤกษ
ศาสตร์โรงเรียน และข้อมูลพรรณไม้เกี่ยวกับชื่อวิทยาศาสตร์ แหล่งกำเนิด ประโยชน์ที่ได้รับ ฯลฯ ถ้า
สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสนใจคลิกเข้าไปดู สาระความรู้กันได้ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาส่งอีเมลล์
มาได้ก็

dongdib05@plantgenetics-rspg.org

dongdib301@plantgenetics-rspg.org

botany@plantgenetics-rspg.org

graphic@plantgenetics-rspg.org

scbotany@plantgenetics-rspg.org

อีเมลล์ของชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.ศธ. rspg_elub@plantgeneticsrspg.org

แนะนำเว็บไซต์โรงเรียนที่น่าสนใจ

ร.ร.จิตรลดา [www.cd2498com,web.school.net.th/chitralada/](http://www.cd2498com.web.school.net.th/chitralada/)

ร.ร.สาธิตเกษตร www.kus.ku.ac.th/botanic-homepage/

ร.ร.สารสาสน์พิทยาส www.sarasaspithaya.ac.th

ร.ร.พระหฤทัยคอนแวนต์ www.shc.ac.th

ร.ร.ไพฑูริย์ศึกษา www.Patai.th.edu

ก้อยแกลง

สวัสดีปีใหม่ค่ะ สมาชิกทุกท่าน ฉบับนี้ก็ฉบับส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ 2545 ปีใหม่นี้พี่ก็ขอ
ให้สมาชิกทุกคนมีความสุขมาก ๆ นะคะ และขอโทษด้วยนะคะที่จุดสารฉบับนี้ออกมาล่าช้ากว่ากำหนดนิด
หน่อยแต่คิดว่าคงจะไม่ทำให้สมาชิกต้องรอนานเกินไป

ในฉบับนี้ก็มีเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ให้สมาชิก ได้รับทราบกันอีกมากมายหลายเรื่องเช่นเคยค่ะ
และ สำหรับน้องๆ สมาชิก ที่มีคุณพ่อ หรือคุณพี่ที่ขึ้นมา ในมุมสรรหามาฝาก เราก็มีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ
จะ ช่วยให้หายมันเมาได้ค่ะ ส่วนในมุมนี้มีรางวัล พี่แดงโมก็ได้ออบหน้าให้หนูตาเป็นคนสรรหาเกมมาให้
สมาชิก ได้เล่นกันนะคะ หนูตาก็คงหวังว่าสมาชิกทุกคนคงชอบกัน และส่งคำตอบกันเข้ามาเยอะๆ หนูตาจะ
รอ และจะจัดส่งรางวัลไปให้สมาชิก ด้วยค่ะ แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า ปี 2545 ค่ะ

ชาวสมาชิก

เยี่ยมชมและดูความก้าวหน้าโรงเรียนสมาชิก

ระหว่างวันที่ 6-9 พฤศจิกายน 2544 ที่ผ่านมา คณะเจ้าหน้าที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และผู้ประสานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้ไปเยี่ยมชมความก้าวหน้าโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ร.ร.ท่าช้างราชบำรุง ร.ร.หนองขามพิทยาคม ร.ร.หนองฮีหล่อ และไปดูความพร้อม ร.ร.ที่จะเข้าเป็นสมาชิกใหม่ ที่จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้ ร.ร.สตรีชัยภูมิ ร.ร.สตรีชัยภูมิ 2 ร.ร.บ้านซับใหญ่ ร.ร.โพนกอกวิทยา ร.ร.เมืองคง

ดูความก้าวหน้างานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสมาชิก จ.หนองบัวลำภู และวิทยาลัยอาชีวมหาสารคาม จ.มหาสารคาม

ระหว่างวันที่ 19-22 พฤศจิกายน 2544 เจ้าหน้าที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ไปเยี่ยมชมดูความก้าวหน้าสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนสมาชิก ใน จ.หนองบัวลำภู มี ร.ร.บ้านกุดเต่า ร.ร.บ้านวังหมื่น ร.ร.บ้านหนองค้อ ร.ร.บ้านหินตั้งบังพระจันทร์ ร.ร.บ้านวงโพนคิมน้ำเกลือ

เยี่ยมชมโรงเรียนสมาชิก จ.ชลบุรี

ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2544 เจ้าหน้าที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ไปเยี่ยมชมความก้าวหน้าสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของโรงเรียนสมาชิก มี ร.ร.คาราสุมุท ร.ร.เซนต์ปอลคอนแวนต์ ร.ร.ศรีราชา

อบรมเทคนิคการเก็บพรรณไม้แห้ง เขต กทม. และเขตการศึกษาที่ 1 ณ ศาลาหมงคุด สวนจิตรลดา

ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2544 โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้จัดอบรมเทคนิคการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้งพรรณไม้ดอง ให้กับสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เขต กทม. และเขตการศึกษาที่ 1 จำนวน 35 โรงเรียน มีผู้เข้าอบรม 84 คน และผู้สังเกตการณ์อีกจำนวนหนึ่ง

รับฟังแนวความคิดเห็นผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ร่วมประชุมคณะผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สังกัด สปจ.หนองบัวลำภู เรื่องแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในอนาคตและการนำไปใช้ร่วมกันกับการเรียนระดับท้องถิ่น

นักพฤกษศาสตร์น้อยรุ่น 7

ในระหว่างวันที่ 1-2 ธันวาคม 2544 คณะอาจารย์ และนักพฤกษศาสตร์น้อยโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายประถม) รุ่น 7 ไปทัศนศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติเขาชะเมาเขาวังจ.ระยอง เพื่อสำรวจและศึกษาระบบนิเวศ มีการเก็บตัวอย่างพรรณไม้เพื่อนำไปทำเป็นตัวอย่างพรรณไม้แห้งโดยมีเจ้าหน้าที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ร่วมสังเกตการณ์

ก้าวไกลไปกับเทคโนโลยีชีวภาพ (23)

เรียบเรียงโดย ปิยรัตน์ ปิยฤกษ์พงษ์

piyarat@liv.ac.uk

จากฉบับที่แล้วในเรื่องการแบ่งเซลล์ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด การรู้และเข้าใจถึงกลไกในวงจรชีวิตของเซลล์ นำไปสู่การควบคุมการแบ่งเซลล์และการเจริญเติบโตของเซลล์ได้ในอนาคต ในด้านการแพทย์ ช่วยในการรักษาโรคมะเร็ง สำหรับในพืช สามารถควบคุมให้พืชโตช้าหรือโตเร็วได้ตามต้องการ ในจุลินทรีย์ สามารถควบคุมการเจริญเติบโตของมันให้อยู่ในระยะเวลาที่ต้องการ ไม่แพร่กระจาย เป็นต้น สำหรับในพืช โปรตีนที่มีชื่อว่า Cyclin นั้น ถูกจัดไว้เป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ A,B,D เป็นต้น ตัวอย่างเช่น Cyclin D นั้น มีบทบาทในวงจรชีวิตของเซลล์ ในระยะ G1 และยังตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกเมื่อถูกกระตุ้นโดยน้ำตาล มีการค้นพบเร็ว ๆ นี้โดยนักวิทยาศาสตร์ที่ Cambridge University พบว่ายาสูบที่ได้รับการถ่ายยีน Cyclin D2 เข้าไป สามารถเจริญเติบโตได้เร็วกว่ายาสูบธรรมดาถึงสองเท่า แต่ไม่ได้ทำให้สภาพของโครงสร้างหรือรูปร่างเปลี่ยนแปลง เพียงแค่โตเร็วและออกดอกเร็วขึ้น นั่นคือการให้ผลผลิตที่เร็วขึ้นนั่นเอง

พืชที่นักวิทยาศาสตร์นิยมใช้เป็นตัวอย่างการทดลองในการปรับปรุงพันธุ์พืชโดยพันธุวิศวกรรมในขณะนี้ นอกจากยาสูบแล้วยังมี *Arabidopsis thaliana* ซึ่งอยู่ในตระกูล Brassicaceae ซึ่งในตระกูลนี้มีผักกะหล่ำปลี ผักกาดเป็นต้น *Arabidopsis* กลายเป็นตัวแทนของพืชที่มีหน่วยพันธุกรรมขนาดเล็ก(130-140 Mbp) และลำดับเบสที่สมบูรณ์ หรือแผนที่ยีนของ *Arabidopsis* กำลังจะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในปี ที่สำคัญเป็นพืชที่มีวงจรชีวิตที่สั้น ประมาณหกสัปดาห์ก็สามารถผลิตเมล็ดออกมาได้ การเพาะปลูกทดลองวงจรชีวิตสามารถทำได้ในห้องทดลอง ไม่ต้องออกไปทำในแปลงทดลองข้างนอกจึงประหยัดค่าใช้จ่ายในการทดลองและควบคุมสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามต้องการได้โดยสะดวก การถ่ายยีนโดยใช้ *Agrobacterium* ก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องแยกเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ตนเอง

Arabidopsis ถูกค้นพบโดย Johannes Thal บณูเขา Harz ในศตวรรษที่ 16 และถูกเรียกชื่อว่า *Pilosella siliquosa* ในตอนแรก และต่อมาก็ถูกเปลี่ยนเป็น *Arabidopsis* มีการใช้พืชชนิดนี้เป็นแบบในการทดลองทางด้านพันธุศาสตร์ด้านพืชในปี 1873 ในเรื่องการตรวจนับโครโมโซมของพืช การทดลองค้นคว้าทางด้านพันธุศาสตร์ด้านพืช โดยใช้ *Arabidopsis* ก็ยังดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้

ก้าวไกลกับเทคโนโลยีชีวภาพฉบับนี้ก็คงพบท่านผู้อ่านเป็นฉบับสุดท้ายของปีพุทธศักราช 2544 ถ้าท่านผู้อ่านมีข้อติติงประการใดเกี่ยวกับเนื้อหาในบทความ กรุณาส่งคำแนะนำของท่านมายังกองบรรณาธิการ ผู้เขียนจะยินดีอย่างยิ่งในการรับฟังข้อติชมจากท่านผู้อ่านทุกท่าน ฉบับนี้ขอส่งท้ายปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ 2545 แล้วพบกันใหม่ปีหน้า

มะนาว (Lime)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Citrus aurantifolia* (Christm.) Swingle

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่ออื่นๆ ส้มมะนาว

ไม้พุ่ม สูง 2-4 เมตร กิ่งอ่อนมีหนาม ใบประกอบชนิดมีใบย่อยใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ รูปวงรี หรือรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4-8 ซม. เนื้อใบมีจุดน้ำมันกระจาย ก้านใบมีครีบเล็กๆ ดอกเดี่ยวหรือช่อ ออกที่ปลายกิ่งและที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาว กลิ่นหอม ร่วงง่าย ผลสด กลมเกลี้ยง ฉ่ำน้ำ

ตำรายาไทย ใช้มะนาวและผลคองแห้ง เป็นยาขับเสมหะ แก้ไอ แก้โรคเลือดออกตามไรฟัน เพราะมีวิตามินซี น้ำมะนาว เป็นกระสายยาสำหรับสมุนไพรที่ใช้ขับเสมหะ เช่น ตีป्ली

ประโยชน์ เป็นยาสมุนไพรและอาหาร ตำรายาไทยใช้ตำรายาไทยตีป्ली ส่วนชาวบ้านก็จะใช้มะนาวในการทำอาหาร เช่น ตำน้ำพริก ก็จะมีมะนาวช่วยแต่งรส เนื่องจากมีรสเปรี้ยวชุ่มคอ บางครั้งก็นำมาแต่งรสอาหารอื่น เช่น ต้มยำ ยำ ลาบ และอื่นๆ อีกหลายอย่าง หรือ นำมาทำน้ำมะนาว สำหรับดื่มช่วยให้สดชื่นกระปรี้กระเปร่า ชุ่มคอได้ดี

อ้างอิง : สมุนไพรสวนศรีรุกชาติ หน้า 85 คณะเภสัชศาสตร์ ม.มหิดล

บทความจากผู้ที่ทรงคุณวุฒิ

ศ.ดร. พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ

การอบ

สมุนไพรช่วยลดอาการอักเสบ บวม

ก.ผักนึ่งชัน *Ipomoea asarifolia* (Desr.) Roem.et Schult

วงศ์ Convolvulaceae

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะ ไม้เลื้อย ตามข้อของลำต้นจะออกราก ใบ เดี่ยวเรียงสลับ รูปหัวใจ ดอก ช่อออกเป็นกระจุกที่ซอกใบหรือปลายยอด กลีบดอกสีม่วง อาจพบพันธุ์ที่มีกลีบดอกสีขาวบ้าง กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยปลายแผ่กว้าง ผล แดงได้รูปทรงกลม เมล็ด มีขน

ประโยชน์ หมอพื้นบ้าน ใช้ทั้งต้นต้มน้ำอาบแก้คัน ลดอาการอักเสบ

ข.ผักนึ่งวัวม *Convolvulus arvensis* L.

วงศ์ Convolvulaceae

ชื่ออื่นๆ -

ลักษณะ ไม้เลื้อย เลื้อยไปตามพื้นดินหรือพาดพันต้นไม้อื่น ใบ เดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมขอบขนาน ปลายใบมน โคนใบรูปหัวใจกลับ ดอก ช่อ ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาว ชมพู หรือขาวมีแถบสีชมพูหรือแดง กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยกว้าง ผล แห้งรูปทรงกลมแกมรูปไข่

ประโยชน์ ทั้งต้นแก้พิษทั้งปวง แก้บวม แก้เหน็บชา ขับเหงื่อ นิยม ใช้ต้นสดใส่ลงในหม้อต้มอาบสมุนไพร

ค.ผักชีล้อม *Oenanthe javanica* (Blume) DC.

วงศ์ Apiaceae(Umbelliferae)

ชื่อสามัญ Water Dropwprt.

ชื่ออื่นๆ ผักอันอ้อ(เชียงใหม่)

ลักษณะ เป็นไม้ล้มลุก ขอบสันใมน้ำ ลำต้นกลวง ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ขอบใบหยัก ใบเรียงสลับ ดอก ช่อ สีขาว ออกที่ปลายยอด กลีบดอกสีขาวก้านดอกย่อยยาวเท่ากัน ผล เป็นผลแห้ง แดงได้ รูปไข่กลับ

ประโยชน์ ผล เป็นยาขับลม แก้ไอหอบหืด แก้ก้อนไตอาเจียน ทั้งต้น เป็นส่วนผสมคัมในการอบอาบสมุนไพร ช่วยรักษาเหน็บชา ช่วยขับเหงื่อ นิยมใช้ทั้งต้นสดใส่ลงในหม้อต้มอาบสมุนไพร

ง.ตะหุง *Ricinus communis* L.

วงศ์ Euphorbiaceae.

ชื่อสามัญ Castor Oil Plant,Castoe Bean.

ชื่ออื่นๆ คีเตาะ(กำแพงเพชร) มะตะหุง(กลาง) มะโห่ง(เหนือ) ปีมัว(จีน)

พร (6)

ลักษณะ ไม้พุ่มสูง 2-4 เมตร ใบเดี่ยว รูปไข่ ขนาดใหญ่ ก้านใบยาวขอบใบหยักลึก ดอก ออกเป็นช่อ บริเวณปลายกิ่ง ช่อดอก มีดอกตัวผู้อยู่ด้านล่าง ดอกตัวเมียอยู่ด้านบน ไม่มีกลีบดอก ผล กลม รี มี 3 พู ผิวผลมีขนสีเขียว ผลแก่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล แก่จัดแตกได้ แตกออก 3 พู มี เมล็ด 3 เมล็ด เมล็ดแบนรูปรี มีเปลือกสีเทากระน้ำตาลและขาว

สารสำคัญ เมล็ด แก่จัดมีน้ำมันไม่ระเหย 45-55% คือน้ำมันละหุ่ง (Castor Oil) และมีโปรตีนที่เป็นสารพิษ ชื่อ ricin

ประโยชน์ ราก สมไฟให้เป็นถ่าน ใช้เป็นยาแก้พิษ ใบ แก้กั้ว เมล็ด บิบอย่างเย็นให้น้ำมัน “ละหุ่ง” ใช้เป็นยาระบายในเด็ก ถ้าบิบโดยใช้ความร้อนใช้เป็นน้ำมันหล่อลื่น เพราะมีสารพิษชื่อ ricin ออกมาด้วย

สมุนไพรช่วยบำรุงหัวใจ

ก.ชะลูด *Alyxia reinwardtii* Blume

วงศ์ Apocynaceae

ชื่ออื่นๆ ลูก(ปัตตานี) บุค(ใต้) ชะบุด(สุราษฎร์ธานี)

ลักษณะ ไม้เลื้อย เปลือกเผาค่อนข้างดำ ใบเดี่ยว จัดเรียงแบบวง(whorl)ออกช่อละ 3 ใบ รูปขอบขนาน ทั้งต้นมียางสีขาว ดอก ช่อ สีขาวนวล ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง เมื่อบานมีกลิ่นหอม กลีบดอก 5 กลีบ โคนติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นแฉกสั้นๆ ผล รูปรี

สารสำคัญ มีสารหอมชื่อ coumarin เป็นตัวป้องกันไม่ให้เส้นเลือดอุดตัน

ประโยชน์ รากขับเสมหะ แก้ลม เปลือกเผา ใช้อบผ้าผสมกับใบเตยหอม และลูกชืด ในชะลูดมีสารหอม ใบและผล แกะใช้ ขับลม

ข.ตะไคร้หอม *Cymbopogon winterianus* Jowitt.

วงศ์ Poaceae(Gramineae).

ชื่อสามัญ Citronella Grass, Winter Grass.

ชื่ออื่นๆ จะโคมะชูด ตะไคร้ชูด(เหนือ) ตะไคร้แดง(นครศรีธรรมราช)

ลักษณะ ไม้ล้มลุกขึ้นเป็นกอ ลักษณะคล้ายกับตะไคร้แดง แต่จะมีลำต้นและแผ่นใบใหญ่และยาวกว่า แผ่นใบจะบางกว่าตะไคร้แดง สีของต้นและก้านใบไม่เป็นสีเขียวอมเทา แต่จะมีสีม่วงแดง บางพันธุ์ทั้งต้นก้านใบ แผ่นใบเป็นสีม่วงแดง ตะไคร้หอมโตเต็มที่ จะออกดอก ดอกช่อ ดอกใหญ่ สีน้ำตาล ส่วนตะไคร้แดง ดอกออกยากมาก ผล เป็นผลแห้งแตกได้ กลิ่นของตะไคร้ทั้งสองแตกต่างกัน

สารสำคัญ ทั้งต้น ใบ มีน้ำมันหอมระเหยชื่อ “Citronella Oil”

ประโยชน์ น้ำมันใช้ในการแต่งกลิ่นเครื่องสำอาง มีฤทธิ์ไล่ยุง ใช้ต้มน้ำอบอบสมุนไพร แต่งกลิ่น บำรุงหัวใจ

พรรณไม้หน้ารู้

เรียบเรียงโดย พี่อ้วน
pratchata@hotmail.com

หญ้ากุศะ

Desmostachy bipinnata Stapf

หญ้ากุศะ เป็นหญ้าชนิดหนึ่งซึ่งถือว่ามีคุณค่าศักดิ์สิทธิ์มาก ในพุทธประวัติกล่าวไว้ว่า พระสิทธัตถะได้รับหญ้ากุศะ 8 กำ จากโสถถิยะพราหมณ์ นำเอามาทรงสาดต่างบัลลังก์ ภายใต้ควงศริมหาโพธิ์ พอรุ่งอรุณก็ได้สำเร็จพระโพธิญาณ และต่อมาก็ได้ทรงขณะมารบนบัลลังก์หญ้ากุศะนี้ หญ้านี้จึงเป็นหญ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง

หญ้ากุศะเป็นพืชในวงศ์เดียวกับกับไม้ไผ่และหญ้าอื่น ๆ คือวงศ์ "Gramineae" หรือ "Poaceae"

ลักษณะ หญ้ากุศะ เป็นหญ้าชนิดหนึ่งชอบขึ้นในที่แห้งแล้ง และขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำ เป็นหญ้าที่ถือว่ามีคุณค่าศักดิ์สิทธิ์มาก ใช้ในทางศาสนา ในงานมงคล เช่น การแต่งงาน ฯลฯ ชอบขึ้นเป็นกอ เหง้าใหญ่อวบ ใบรูปยาวแหลมเหมือนหอก ชอบใบแหลมคม ดอก ช่อรูปปรางมิด หรือเป็นแท่งตั้งตรง แข็ง สีน้ำตาลอ่อน ดอกจะออกตลอดฤดูฝน

หญ้ากุศะ

ชื่อพื้นเมือง	กุศะ(ไทย)
ชื่อบาลี	กสะ(กะ-สะ), กุส'(กุ-สะ), กุโส'(กุ-โส), พริหิส(พะ-ริ-หิ-สะ), ทพภ(ทับ-พะ)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Desmostachy bipinnata</i> Stapf
ชื่อพ้อง	<i>Poa cynocruoides</i> Retz.
ชื่อสามัญ	Kush, Kusha Grass
ชื่อวงศ์	Gramineae (Poaceae)
ถิ่นกำเนิด	เนปาล อินเดีย
สภาพนิเวศน์	ขึ้นตามที่รกร้างและที่โล่งทั่วไป
การขยายพันธุ์	เพาะเมล็ด แยกกอ
ประโยชน์	ทั้งต้นใช้เป็นยาฝาดสมาน ขับปัสสาวะ ขับเสมหะ รากมีรสหวานเป็นยาเย็น แก้อาการกระหายน้ำ

พรรณไม้ป่า (ต่อจากหน้า 8)

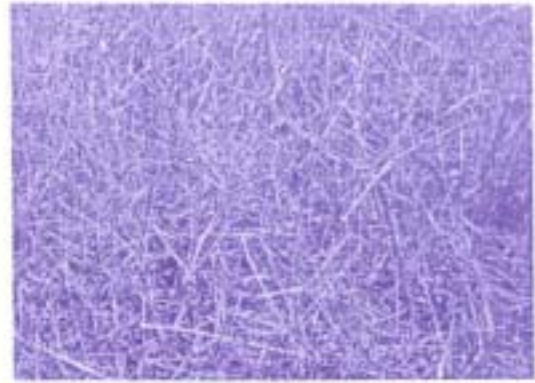
หญ้าแพรก

Cynodon dactylon Pers.

หญ้าแพรก ในพุทธประวัติ กล่าวว่ามีพระสิทธัตถะได้ทรงพระสุบิน ก่อนที่จะสำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณคำรบสองว่า ต้นหญ้าแพรกต้นหนึ่ง ได้ขึ้นแต่พื้นพระนาภี และเจริญสูงขึ้นไปจนจรดคัตนาคณภากาศ ซึ่งทำนายว่าเวลาที่หญ้าแพรกงอกจากพระนาภี สูงไปจดอากาศนั้น เป็นบรรพนิมิตที่จะได้ตรัสเทศนาพระอริยมรรคมีองค์ 8 (อภิญ्ञสิกมรรค)แก่ เทพยดาและมนุษย์ทั้งปวง

หญ้าแพรก เป็นหญ้าชนิดหนึ่งในสกุล "Cynodon" และอยู่ในวงศ์เดียวกันกับอ้อย ไม้ คือ วงศ์ "Gramineae" หรือ "Poaceae"

ลักษณะ เป็นต้นหญ้าขนาดเล็ก ชอบเลื้อยแผ่ไปตามดิน แตกแขนงออก และมีรากงอก ใบ เดี่ยวขนาดเล็กออกสลับ ดอก ช่อ ขนาดเล็กสีเขียวหรือสีม่วง ก้านช่อดอกออกตรงช่อ

หญ้าแพรก

ชื่อพื้นเมือง	หญ้าแพด(ภาคเหนือ), หนอกเก้เต (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)
ชื่อบาลี	สททล'(สัด-ท่า-ละ), สททโล' (สัด-ทะ-โถ), ทริต(ทะ-จี-ตะ)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cynodon dactylon</i> Pers.
ชื่อสามัญ	Bermuda grass, Bahama grass, Dub grass, Florida grass, Creeping cynodon, Wire grass, Scutch grass, Lawn grass, Dogs tooth grass
ชื่อวงศ์	Gramineae (Poaceae)
ถิ่นกำเนิด	เอเชีย ยุโรป
สภาพนิเวศน์	ขึ้นตามที่รกร้างและที่โล่งทั่วไป
การขยายพันธุ์	เพาะเมล็ด
ประโยชน์	ยาต้มของต้นหญ้าแพรกใช้แก้ท้องเดินเรื้อรัง ยาต้มของรากใช้ขับปัสสาวะ ทั้งต้นสดใช้ในพิธีไหว้ครุร่วมกับดอกเข็มและดอกมะเขือ

อ้างอิง: ศ.ดร.พะเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ. 2541. ไม้พุทธประวัติ. อมรินทร์พริ้นติ้ง. กรุงเทพฯ

สวัสดิ์ค่ะ สมาชิกทุกท่าน คอลัมน์ทุกขาวรรณศิลป์ ฉบับนี้ที่ได้นำ ภาพยี่สุรางคณาภรณ์ 28 ของ เด็กหญิงรัตนภรณ์ พรสิมา และเด็กหญิงชุติมา เสนานันท์ โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ให้องค์สมาชิกได้อ่าน กันอีกเช่นเคยนะคะ

ฉันทน์ระแค้น

ประโยชน์มีแน่
ปลูกไว้ข้างบ้าน
หากรู้จักใช้

ฉันทน์ระแค้น
จะช่วยขานไซ
เบิกบานดวงใจ
คุณค่ามากมี

ประโยชน์มีให้
สุดคมสดชื่น
ใช้ถูกวิธี

ทั้งยอดและใบ
ใช้ดับกลิ่นดี
อย่างอื่นยังมี
แต่งกลิ่นอาหาร

เป็นยาอมั่น
ช่วยให้ชุ่มคอ
สดชื่นหอมนาน

นำไปสกัดกลั่น
ก็ยังให้สาร
จะขอล่าวชาน
ไม่มีพิษภัย

แก้โรคอีกหนา
ทำเหล่าระแค้น
ประโยชน์มากไซ้

อีกทั้งทำยา
เคยรู้บ้างไหม
ช่วยแก้โรคภัย
ระแค้นเอ๋ย

เด็กหญิงรัตนภรณ์ พรสิมา เลขที่ 33 ม.1/1
โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์

ฉันทน์มะม่วง

ออกดอกเป็นพวง
ผลมีรสเปรี้ยว
กินแล้วอัมพ

ฉันทน์มะม่วง
รสอร่อยดี
สีเขียวเหลืองมี
สุขสันต์เริงใจ

มีให้เลือกสรร
มีมะม่วงแก้ว
เพราะว่าใครใคร

มะม่วงหลายพันธุ์
ตามอัธยาศัย
รู้แล้วไซ้ไหม
นิยมกินกัน

อร่องพันธุ์ดี
ดอกไม้ลูกโต
มากมายหลายพันธุ์

นอกนั้นยังมี
รสชาติหวานมัน
วางไซ้สีสัน
เลือกสรรตามใจ

เด็กหญิงชุติมา เสนานันท์ เลขที่ 25 ม.1/1
โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์

สรรพคุณผัก

โดยศุภโก

สัตว์ศึกะ ฉบับนี้มีแมงผักเชียงดามาฝากสมาชิกฯ เป็นแมงจากโรงเรียนกาวีละวิทยาลัย จ.เชียงใหม่ ถ้าสมาชิกท่านใดไปเที่ยวทางภาคเหนือ แล้วพบผักเชียงดา อย่าลืมนำกลับมาทำรับประทานนะคะ และถ้าสมาชิกท่านใด โรงเรียนใด มีเรื่องที่น่าสนใจอยากให้สมาชิกฯ อื่นๆ ได้นำไปลงประดิษฐ์ หรืออาหารอร่อยลงทำ รับประทานสามารถนำเสนอมาที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้นะคะ(คอลัมน์สรรพคุณผัก)

ผักเชียงดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gymnema inodorum* (Lour.) Decne.

ชื่ออื่นๆ ผักจินดา ผักเชียงดา(ภาคเหนือ)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น: เป็นเถาเลื้อย เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-5 ซม.เลื้อยพาดไปตามต้นไม้ใหญ่

ใบ: ใบเดี่ยว รูปกลมรี ปลายแหลม สีเขียวเข้ม ใบออกจากข้อเรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน

ดอก: กลมเล็ก ๆ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-6 มม. รวมกันเป็นช่อแน่น สีขาวอมเขียว

การขยายพันธุ์: เพาะชำโดยตัดเถาที่แก่พอสมควร จากลำต้นเลื้อยจากต้นแม่ที่มีหน่ออ่อน ขยายพันธุ์ได้ทุกฤดู มักพบตามป่าดิบแล้ง ชาวบ้านนิยมนำมาปลูกไว้ริมรั้วสวนครัวหรือค้ำให้เลื้อย

ประโยชน์: อาหาร ไซยออ่อน ใบอ่อน และดอก มีรสขมมัน นำมาแกงกับปลาแห้งเป็นยารักษาหวัดและไซ้ โดยนำมาตำให้ละเอียด แล้วพอกกระหม่อม มีสรรพคุณลดน้ำตาลในเลือด

ฤดูกาลที่ใช้ประโยชน์: บริโภคได้ตลอดปีโดยเฉพาะหน้าแล้งจะมีรสชาติอร่อยกว่าฤดูฝน เพราะฤดูฝนจะมีรสเฝื่อน เมื่อนำไปปรุงอาหารสุกแล้วมีรสชาติอร่อยหอมหวาน ชาวไทยพื้นบ้านล้านนาถือว่าผักเชียงดา เป็นราชินีแห่งผักพื้นบ้าน

ที่มา: ผักพื้นบ้านภาคเหนือ.สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

แกงผักเชียงดา

เครื่องปรุง:	พริกแห้ง 25 เม็ด	กะปิ	1/2 ช้อนโต๊ะ
	หอมแดง 3 หัว	เกลือ	1 ช้อนชา
	กระเทียม 2 หัว	ปลาช่อนแห้งโขลก	1 ตัว
	ตะไคร้ 2 ต้น	ผักเชียงดา	1 ก.ก.
	ข่า 4 แว่น	มะเขือเทศลูกเล็ก	1 ถ้วย
	กระชายหั่น 2 ช้อนโต๊ะ		

วิธีทำ: โขลกเครื่องแกงทุกอย่างรวมกันให้ละเอียด คั้นน้ำให้เดือดใส่เครื่องแกง ปลาช่อนโขลก ปรุงรสด้วยน้ำปลา พอเดือดใส่ผักเชียงดา มะเขือเทศ ยกลง

เล็กกว่ากับสรรพคุณผัก

คุณขอบเนา เนาค้าง หรือทองอืด ปีใหม่อายุก็ใหม่ แต่บางคนยังเมาเหมือนเคย คุณผู้หญิงก็ยังชอบรับประทานของขบเคี้ยว จุกจิบ คุณผู้ชายก็ยังสุม่าเสมอ งานเลี้ยงวันปีใหม่ปีนี้คงเนาค้างและทองอืดกันหลายคนแน่ๆ ถ้าไม่อยากขาดงานในวันรุ่งขึ้นลองใช้วิธีนี้ดูนะค่ะ น้ำแข็งทุบ 1 แก้ว, น้ำเกลือป่น 1 ช้อนชา, น้ำมะนาว 1 ช้อนโต๊ะ ใส่ในแก้ว แล้วนำน้ำโซดาเติมเต็มแก้ว คนให้เข้ากัน นำมาดื่มแล้วจะช่วยให้หายมึนเมาได้ค่ะ

มุมนี้มีรางวัล

โดย หนูตา

Kwangtawai@chaiyo.com

สวัสดีค่ะน้องๆ ฉบับนี้มีเกมมาให้ลองๆ เล่นเพื่อส่งท้ายที่เก๋กันค่ะ เป็นเกมเกี่ยวกับตัวเลขค่ะ หวังว่าน้องๆ คงจะชอบนะค่ะ ชื่อเกมว่า (พีชสมุนไพร่กับตัวเลข) ให้น้องๆ หาคำตอบของแต่ละข้อลงในช่องสี่เหลี่ยมหน้าตัวอักษร แล้วนำคำตอบที่ได้มาเรียงลงในช่องสี่เหลี่ยมแถวบนด้านล่างตามลำดับ จากนั้นน้อยไปหามากใส่ตัวอักษรที่คู่กับตัวเลขลงในช่องสี่เหลี่ยมแถวล่าง แล้วน้องๆ ลองอ่านดูว่าเป็นต้นอะไร ทราบแล้วก็รีบส่งคำตอบกันเข้ามานะค่ะ เพราะฉบับนี้มีเวลาการตอบน้อยค่ะ

59	+	4	=	<input type="text"/>	โ
25	+	11	=	<input type="text"/>	น
8	X	9	=	<input type="text"/>	ร
60	÷	2	=	<input type="text"/>	า
5	X	5	=	<input type="text"/>	บ
9	X	10	=	<input type="text"/>	ย
60	-	10	=	<input type="text"/>	ม
120	÷	3	=	<input type="text"/>	ไ
67	-	5	=	<input type="text"/>	ู

จัดทำโดย...โรงเรียนนวมวิทย์

ที่ปรึกษาทางวิชาการ : ศ.พิเศษ ดร. ประจิด วรณานนท์, ผศ.จิราภุชิต จันทระประสงค์, ศ.เกษาวดี วัฒนวงษ์วุฒิ, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปรึกษาฝ่ายผลิตและเทคนิค : คุณธีระนันท พิภพทองธรรม, คุณสมศักดิ์ อิ่มเกิด, คุณเสกวุฒิ อัญชานนท์, คุณจวีร์วรรณ วุฒิชยาไธ, คุณศุภรพีพร เจริญลา
 ผลิตที่ : ฝ่ายผลิตสื่อฯ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303.

ติดต่อได้ที่ : คุณพรชัช จุฑานภา
 สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 สวนจิตรลดา อ.ราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303. โทร. 282 0665, 282 1850 โทรสาร. 282 0665